יש אחריה היתר וקדושת ירושלים אין אחריה היתר: **גמ'** א"ר יצחק שמעתי שמקריבין בבית חוניו בזמן הזה קסבר [ו] בית חוניו לאו בית ע"ז היא וקא סבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא דכתיב [א] כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה [ב] מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים מקיש נחלה למנוחה מה מנוחה יש אחריה היתר אף נחלה יש אחריה היתר אמרו ליה אמרת אמר להו לא אמר רבא האלהים אמרה וגמירנא לה מיניה ומ"ט קא הדר ביה משום קשיא דרב מרי דמותיב רב מרי קדושת שילה יש אחריה היתר קדושת ירושלים אין אחריה היתר ועוד תנן [ג] א משבאו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להם עוד היתר והיא היתה לנחלה [ד] תנאי היא (דתניא [ה]) א"ר אליעזר [ז] שמעתי כשהיו בונין בהיכל (ח) עושין קלעים להיכל וקלעים לעזרה אלא שבהיכל בונין מבחוץ ובעזרה בונין מבפנים וא"ר יהושע [ח] שמעתי [ט] שמקריבין אע"פ שאין בית אוכלין קדשי קדשים אע"פ שאין קלעים קדשים קלים ומעשר שני אע"פ שאין חומה [י] מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה [יא] וקידשה לעתיד לבוא (ג) מכלל דר"א סבר לא קידשה לעתיד לבוא א"ל רבינא לרב אשי ממאי דלמא דכולי עלמא קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא ומר מאי דשמיע ליה קאמר ומר מאי דשמיע ליה קאמר וכי תימא קלעים לר"א למה לי לצניעותא בעלמא אלא כי הני תנאי דתניא אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי למה מנו [יב] חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו את אלו וקידשום אבל הראשונות בטלו משבטלה הארץ אלמא קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא ורמינהו [יג] אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי וכי אלו בלבד היו והלא כבר נאמר [יד] ששים עיר כל חבל ארגוב וכתיב [טו] כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה אלא למה מנו חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשום קידשום השתא

שמעתי שמקריבין בבית חוניו. קשיא היאך מקריבין סס בטומאה דהא גזרו טומאה על ארץ העמים [כ] ויש לומר דשמא לגבי הא לא גזרו חכמים טומאה כיון שמן התורה יכול להקריב: **ומאי** טעמא הדר ביה משום קושיא דרב מרי. הקשה הר"ר חיים ומתחילה היכי אמר למילתיה וכי לא היה יודע המשנה והלא הן שגורות בפי כל ועוד קשיא כיון דתנאי היא ממאי הדר ביה ליימא אנא דאמרי כמאן דאמר לא קדשה לכך נראה להר"ר חיים דכ"ע מודו דמשבאו לירושלים נאסרו הבמות ושוב לא היה להן היתר והני תנאי דהא פליגי דמאן דאמר לא קדשה סבר דאף במקומו של מזבח אין יכולין להקריב עכשיו [כא] ומאן דאמר קדשה סבר דבמקום מזבח מותר להקריב אבל לא בבמה [כב]:

דכולי עלמא קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא. הקשה רבינו תם אמאי לא מייתי ראיה דרבי אליעזר אית ליה בפ' קמא דחגיגה (דף ג: ושם) דלא קדשה לעתיד לבוא דקאמר התם מעשה ברבי יוסי בן דורמסקית ומסיק אמר ר' אליעזר כך מקובלני מרבן יוחנן בן זכאי עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית מה טעם משום דהרבה כרכים כבשו עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל וקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא ותירץ רבינו תם דמה טעם דהתם גמרא הוא דקאמר לה ולאו מילתא דרבי אליעזר היא ותדע דהא במשנה דמסכת ידים (פ"ד משנה ג) דתניא מילתיה דרבי אליעזר לא תנא לה והכי פירושה מה טעם מעשרין משום דכי האי גוונא אשכחן בערי ישראל שהניחוס עולי בבל מלקדש למאן דאמר לא קדשה כדי שיסמכו עליהן עניי ישראל בשביעית וכל שכן עמון ומואב שהן חולה לארץ שהניחוס עולי בבל מלקדש למאן דאמר לא קדש' [ו] והניחוס לעניים דהא לא מיירי בעמון ומואב שטהרו בסיחון אלא מיירי באותן שהניחו ישראל בגאתם ממצרים ולא כבשום והכי נמי משמע במסכת ידים (ג"ז שם) דאשיב להו עם בבל ומצרים שהן חו"ל והיא (ג) דחזקת הבתים (ב"ב דף לח.) דקאמר שלש ארצות לחזקה יהודה ועבר הירדן והגליל דמשמע דעמון ומואב שהיו בעבר הירדן היו מא"י מיירי בעמון ומואב שטהרו בסיחון ועוד הקשה ר"ת מהא דאמר במס' בילה (דף ה: ושם) ובר"ה (דף לא:) כרס רבעי היה לו לרבי אליעזר ובקש להפקירו לעניים וא"כ משמע דאית ליה קדשה לעתיד לבוא ומשום שלא היה רוצה לטרוח להוליכו לירושלים היה מפקירו לעניים שיוליכו אותו ויאכלוהו שמה דאי סבר לא קדשה והיה צריך לפדותו כאותו שבחוצה לארץ [ז] שצריך לפדותו אמאי היה צריך להוליך לירושלים וגם מה היו העניים מרויחים אחרי שצריך לפדותו וי"ל משום דבראשונה כרס רבעי שבארץ ישראל היה צריך להוליכו (ד) לירושלים גם בקש ר' אליעזר להוליכו משום דכל דבר שנאסר במיין צריך מיין אחר להתירו ואהא מייתי לה בבילה (ג"ז שם) ומכל מקום העניים היו מרויחים במה שהיו יכולים לאכלו בשוה פרוטה כדשמואל [ח] ונהי דשמואל לא אמר למלתיה אלא בדיעבד כדמשמע ליישנא שאכלו היינו דווקא בזמן שבית המקדש קיים אבל בזמן הזה לא [ט] ואפילו לכתחילה והכי נמי איתא בשאלתות דרב אחאי בפרשת קדושים תהיו (סוף סימן ק') ומבארך על פדיון עובר לעשייתן וקלי ליה לדמי פדיוניה או יטליכם לנהר: [וע"ע תוס' ר"ה לא: ד"ה בקש]:

למה מנו חכמים את אלו. קשה אמאי מייתי הך ברייתא דלא מוכחא אלא דקדושה ראשונה לא [י] בטלה והאיכא תנא דאית ליה בפ' הערל (יבמות דף פב:) דקדושה ראשונה ושניה יש להן הא שלישית אין להן דקדושה אחרונה לא בטלה וקדושת חוניו היתה לאחר קדושה שלישית [יא] (ה) ויש לומר דאפילו למאן דאמר קדושה אחרונה לא בטלה היינו דוקא לענין תרומה בזמן הזה אבל לכל מילי אחריני ודאי בטלה: שאר

דחוניו מפורש בסוף מנחות. דבן שמעון הצדיק הוא וחלק על שמע' אחיו כשעלה לכהונה גדולה נתקנא בו כו' וברח והלך ובנה מזבח באלכסנדריא של מצרים והקריב עליו קרבן כו'. **ואמרינן תנאי היא.** כלומר יש תנא שאומר יש אחריה היתר. דתניא א"ר אליעזר בונין בהיכל היו עושין קלעים להיכל וקלעים לעזרה כו'. א"ר יהושע שמעתי שמקריבי' אע"פ שאין בית כו' עד מפני שקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא לעולם. ודייקינן לאו מכלל דר' אליעזר בר פלוגתי' דר' יהושע סבר דקדושה ראשונה קדשה לשעתה היא ולא לעתיד. ודחי רבינא ואמר כ"ע קידשה לשעתה וקידשה לעתיד ור' אליעזר אמר מה ששמע ור' יהושע מה ששמע ואין ביניהם חלוקה. **ואמרינן אלא ר' ישמעאל ב"ר יוסי הוא** דאמר קדושה ראשונה אינה לעתיד לבוא והוא חולק על ר' אליעזר ועל ר' יהושע דתניא בתורת כהנים (פרשת בהר פ"ד) ערי חומה המוקפות מימות יהושע בן נון כגון קצרה הישנה של צפורין וחקרה של גוש חלב ויורפת הישנה וגמלה הרי בגליל וגדוד הרי בעבר הירדן וחדיד ואונו וירושלים הרי ביהודה. א"ר ישמעאל ברבי יוסי לא מנו את אלו אלא שקידשום כשעלו מן הגולה אבל הראשונות בטלו משבטלה הארץ. **איני והתניא** בסוף ערכין א"ר ישמעאל ב"ר יוסי וכי אלו בלבד הי' והלא כתיב ששים עיר כל חבל ארגוב וכתיב כל אלו ערים בצורות וגו'. אלא מצאו את אלו ומנאום ולא אלו בלבד אלא כל שתעלה מסורת מאבותיך שמוקפות חומה מימות יהושע בן נון כל המצות האלו נוהגות בה מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה היא וקדושה לעתיד לבוא. קשיא דר' ישמעאל אדר' ישמעאל. **ופרקינן תרי תנאי אליבא דר' ישמעאל.** איבעי תימא הא בתרייתא ר' אלעזר בר' יוסי אמרה. דתניא ר' אלעזר בר' יוסי אומר אשר לו חומה לצמיתות כו' אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן. כלומר אע"פ שחרבה חומתה בקדושתה קיימא:

ליקוטי רש"י **בית חוניו.** מפרש בשמעתין בתרייתא דמנחות חוניו בנו של שמעון הצדיק שברח למצרים מפני אחיו ובנה שם מזבח ופליגי התם איכא למ"ד לשם עבודת כוכבים ואיכא למ"ד לש"ש [ע"ז נב:]. **קדושה ראשונה.** דדוד ושלמה [שבועות טז.]. **כי לא באתם עד עתה** וגו'. כלומר כשתעברו את הירדן לא [תעשון] בבמות ככל אשר אנחנו עושים פה היום שאנו מקריבין במשכן חטאות ואשמות אלא איש כל הישר בעיניו תעשו דהיינו נדרים ונדבות שאינן עליכם חובה אלא לפי מה שישר בעיניכם כי בעוד שתכבשו ותחלקו לא באתם עד עתה אל המנוחה [זבחים קיב:]. **כי לא באתם.** כל אותן י"ד שנה [דברים יב, ט]. **עד עתה.** כמו עדיין [דברים שם]. **האלהים.** שבועה [סנהדרין עב.]. **והיא היתה לנחלה.** ההיא דכתיב בקרא דמשבאו אל המנוחה ואל הנחלה יאסרו הבמות [זבחים קיב:]. **שמעתי.** מרבותי. **כשהיו בונין ההיכל.** בימי עזרא. **עושין קלעים.** במקום החומה ובונים את החומה מבחוץ אבל הקלעים וכן לעזרות. **אלא שבהיכל.** נתנו הקלעים לפנים ממקום החומה ובונים את החומה מבחוץ שלא יזנו עיניהם מן ההיכל וקס"ד דהכי קלעים לרבי אליעזר כדי להכשיר העזרות להקריב קרבן דאם אין בית אין קרבן דקדושה ראשונה בטלה לה [שבועות טז.]. **שמקריבין אע"פ שאין בית.** דקדושת הבית קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא [זבחים סב.]. **אע"פ שאין חומה.** בירושלים קודם שבנית החומה [שבועות שם]. **[לאו] מכלל דר"א סבר לא קידשה.** הלכך עושין קלעים במקום חומה וחזרו וקדשו בקידוש המפורש במסכת שבועות (יד.) [זבחים קז:]. **מאי דשמיע ליה כו'.** ולא בא רבי יהושע לחלוק על רבי אליעזר ולא שמעיה לרבי אליעזר דאמר לא קידשה. **למה מנו כו'.** עיירות מנו חכמים בפרק בתרא דערכין שהיו מוקפות חומה מימות יהושע בן נון לענין מגלות בתי ערי חומה והיה להם למנות עוד הרבה שלא מנאום. **וקידשום.** לא פירש לי אליעזר ולא שמעיה לרבי אליעזר דאמר לא קידשה. **למה מנו כו'.** דמקדשי לה בשתי תודות ובשיר ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהן וכו' [ערכין לב: ע"ש בתוס']. **הראשונות בטלו.** שאין (קדושת) הארץ נוהגת בהן ואין בהן דין ערי חומה. **משבטלה.** קדושת הארץ בחורבן ראשון. **קדושה ראשונה.** שקידשה יהושע בן נון. **וכי אלו בלבד היו.** מוקפות חומה מימות יהושע בן נון. **מצאו אלו.** דרך ביאתם [שבועות שם].

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [מנחות דף קט:], ב) [זבחים קיט.], ג) שם קיב:, ד) שבועות טז. זבחים קז: עדיות פ"ח מ"ו, ה) [זבחים סב.], ו) חגיגה ג: [זבחים ס: קז: חולין ז. תמורה כא. ערכין לב: מכות יט. שבועות טז.], ז) ערכין דף לב: שבועות דף טז., ח) [תוספתא דערכין פ"ה שבועות טז.], ט) ויקרא א ה ועי"ש ברש"י, י) לב., כ) נזיר נד: שבת יד:, ל) ועיין תוס' זבחים ס: ד"ה מאי קסבר, מ) קידושין יא: ערכין כט., נ) [כדאיתא בערכין כט.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' כשהיו בונין בהיכל עשו קלעים: (ב) שם לעתיד לבוא לאו מכלל דר' אליעזר: (ג) תוס' ד"ה דכולי עלמא וכו' ומצריס שהן חולה לארץ וההיא דפ"ט דשביעית ומייתי לה בפ' מקום שנהגו דקאמר שלש ארצות לביעור יהודה: (ד) בא"ד צריך להוליכו לירושלים בקש ר' אליעזר ג"כ להוליכו כל"ל: (ה) ד"ה למה וכו' וי"ש לומר. נ"ב משמע מסברת תוס' דמפרשי ראשונה אברהם ויצחק ויעקב שניה ירושת יהושע ואלו שניהם יש להם ביטול אבל שלישית ירושת עזרא אין לה ביטול וזה שלא כדברי התוס' שכתבו בפ' הערל דפי' יש להם היינו לומר דצריך לחזור לירושה כדי לקדשם ואין להם היינו לומר דא"ל דירושה עומדת היא ולא בטלה קדושתה וכמו שפרש"י לשם אלא דלרבינו חננאל ראשונה היא ירושת אברהם ויצחק ויעקב שניה ירושת יהושע ומשם ואילך קדשה לעולם ולר"י ורש"י ראשונה היא ירושת יהושע שניה היא ירושת עזרא ומשם ואילך קדשה לעולם ע"ש:

הגהות וציונים

א] צ"ל **נחלה** (גנזי יוסף), וכ"ה בכת"י ובזבחים (וכ"ה ברש"י): ב] [צ"ל **דתנן**] (גליון): ג] תיבת "מזבח" מיותר (גנזי יוסף), ובכת"י הנוסח מזבח **בנה** חוניו בנו של שמעון הצדיק **במצרים** לשם שמים: ד] נראה ברור דט"ס הוא וצ"ל בשנת **שש**, וכמפורש בקרא [עזרא ו, טו] (רש"ש עיי"ש): ה] להקריב עכשיו **וכ"ש בבמה** כצ"ל (גליון): ו] עי' מהרש"א מש"כ בזה ודבריו תמוהים, ונראה דיש למחוק התיבות "למאן דאמר לא קדשה" (רש"ש), ועי' גנזי יוסף: ז] צ"ל כאותו **שחוץ לחומה** (רש"ש): ח] תיבת "לא" מיותר (רש"ש, גנזי יוסף ועוד), ועי' שפ"ח: ט] [ס"א **שניה**] (גליון), ועיין מהרש"א:

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פ"א מהלכות בית הבחירה הלכה ג: ע ב ג מיי' שם פ"ו הלכה טו סמג עשין קסג:

תורה אור השלם

א) כִּי לֹא בָאתֶם עַד עָתָּה אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: [דברים יב, ט]

ב) וַנְּגָלְכֹּד אֶת כָּל עָרָיו בָּעֵת הַהִוא לֹא הָיְתָה קִרְיָה אֲשֶׁר לֹא לָקַחְנוּ מֵאִתָּם שִׁשִּׁים עִיר כָּל חֶבֶל אַרְגֹּב מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן: [דברים ג, ד]

ג) כָּל אֵלֶּה עָרִים בְּצֻרֹת חוֹמָה גְּבֹהָה דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ לְבַד מֵעָרֵי הַפְּרָזִי הַרְבֵּה מְאֹד: [דברים ג, ה]

גליון הש"ם

גמ' וקידשה לעתיד לבוא. עי' ברכות דף סא ע"ב:

רבינו חננאל

נטוי כדרכו אין הארון נתון שם. איזו היא במה קטנה היתר הבמה עושה אדם במה על פתח חצירו ועל פתח גינתו ומקריב עליה הוא ובנו ובתו כו': [מתני'] אין בין שילה לירושלים אלא שבשילה אוכלים קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה ובירושלים לפנים מן החומה כו'. פי' הרואה העומד בשילה כל מקום שרואה מלא עיניו מותר לו לאכול קדשים קלים ומע"ש. **ומפורש בפ' פרת חטאת** (דף קיח ע"ב) הכי א"ר אבהו כתיב בן פורת עלי עין וגו' עין שלא רצתה להנות מדבר שאינו שלה תזבח ותאכל בקדשים כמלא עיניה. תנא רואה שאמר כולו שלא יהא דבר מפסיק. וכן היה עומד בשדה ומביט משם משכן שילה מותר לו לאכול באותו מקום קדשים קלים ומע"ש. **ותנן באו לשילה נאסרו הבמות** ולא היה שם תקרה אלא בית של אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה והיא היתה מנוחה כו'. ותניא ימי אהל מועד שבשילה ש"ע חסר אחת. ותניא כשמת עלי הכהן חרבה שילה ובאו לנוב וכשמת שמואל חרבה נוב ובאו לגבעון. **קדושת שילה יש אחריה היתר.** כלומר שרתה השכינה אחר חרבנה בנוב וגבעון ובירושלים. אבל משנבנה בית עולמים אין אחריו היתר במקום אחר לעולם. **א"ר יצחק שמעתי שמקריבין בבית חוניו** ולאו בית ע"ז היא וקדושת ירושלים יש אחריה היתר כו' ונדחו דבריו. ומעשה